

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 1.12.2016
Sayı: 1176

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılmasına ilişkin, Kanun Teklifi genel ve madde gerekçeleriyle birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 29.11.2016

Dr. Tır YILDIZ BİÇER
Manisa Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon	Adalet			
Esas Komisyon	Anayasa			
Tarih:	09 Aralık 2016		E.No: 2/1499	
Ysm.Üzm.	Bsk.Yrd.	Başkan	Gn.Sek.Yrd.	Gen.Sek.
HA	BB	K.D	K.D	A
TBMM BAŞKANI	H			

TBMM KANUNLAR VE KARARLAR BÖLÜMÜ
01 Aralık 2016
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
01 Aralık 2016
No: 94707

GENEL GEREKÇE

Anayasa uyarınca; “siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları” olup (m.68/2) “vatandaşlar, siyasi parti kurma, partilere girme ve partilerde çalışma hakkına sahiptir” (m.68/1). “Siyasi partiler, önceden izin almadan kurulurlar” (m.68/3). “Partilerin faaliyetleri, parti içi düzenlemeleri ve çalışmaları demokrasi ilkelerine uygun olur. Bu ilkelerin uygulanması kanunla düzenlenir” (m.69/1).

Siyasi partiler Anayasa’da tanımlandıkları biçimde temsili demokrasinin işleyişinde merkezi bir role sahiptir. Ne var ki, Türkiye’de siyasi partiler bu işlevlerini yeterince yerine getirememektedirler. Bu bağlamda önerilen yasa teklifi ile parti ve üye yabancılaşmasının önlenmesi, parti içi demokrasinin sağlanması amaçlarına öncelik verilmiştir.

SPK’nun 6’ncı maddesinin 2.fıkrası değiştirilmekte, siyasal partilerde çifte üyeliğin yasaklanmasında, her iki üyeliğin de kaybı yerine, yalnızca ilk üyeliğin kaybı ve son üyeliğin korunması düzeni getirilmektedir.

SPK’nun 12’nci maddesine bir ek fıkra önerilmektedir. SPK. madde. 12’ye göre parti tüzüğünde “üyelik için başvuranlar arasında dil, ırk, cinsiyet, din, mezhep, aile, zümre, sınıf ve meslek farkı gözeten hükümler bulunamaz”.

Ancak yasada bu hükmün denetimi yoktur. Oysa “siyasi partiler üye olma istemlerini sebep göstermeksizin de reddedebilirler”. Bu takdir hakkı korunmakla birlikte en azından SPK 12’nci maddesinin 1’inci fıkrasında yer alan “ayırım yasağı” bakımından, ihraç kararlardakine benzer bir yargısal denetim sağlanması, maddenin iç tutarlılığı bakımından zorunlu görülmüştür.

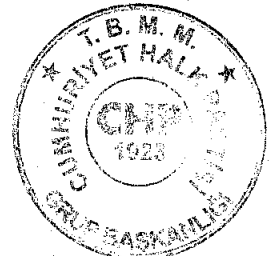
SPK’nın 19’uncu maddesinin 2’nci fıkrasının ilk cümlesi değiştirilerek il başkanları ile il yönetimlerinin tek dereceli seçimle doğrudan parti üyeleri tarafından seçilmesi öngörülmüştür.

Aynı zamanda, SPK’nın 19.maddesinin 5.fıkrasının sonuna, il başkam ile il yönetim kurulunun merkez karar ve yönetim kurulunca “işten el çektirmesi yetkisinin bir seçim dönemi içinde yargı denetimine tabi olmaksızın yalnızca bir kez kullanılabileceği, bu yetkinin ikinci ve izleyen kullanımlarının yargısal denetime tabi olacağı” kuralı getirilmektedir.

SPK’nın 19.maddesinin 5.fıkrasının sonuna, il başkam ile il yönetim kurulunun merkez karar ve yönetim kurulunca “işten el çektirmesi yetkisinin bir seçim dönemi içinde yargı denetimine tabi olmaksızın yalnızca bir kez kullanılabileceği, bu yetkinin ikinci ve izleyen kullanımlarının yargısal denetime tabi olacağı” kuralı getirilmektedir.

Bu değişiklikle, siyasi partilerin üyeleriyle olan bağlarının güçlendirmesi amaçlanmıştır.

Siyasi partiler, çoğulcu ve katılımcı temsili demokrasinin işleyişinde merkezi bir role sahiptir. Ancak Türkiye’de, özellikle 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında çıkartılan Siyasi Partiler Kanunu’nun uygulaması, siyasi partilerimizin bu işlevlerini yerine getirdiklerini engellemektedir.

Halen değiştirilmemiş olan 12 Eylül'ün siyasi partiler ile ilgili darbe hukuku, ünlü siyaset bilimciler **Max Weber** ve **Maurice Duverger**'in üzerinde durduğu, siyasi partilerdeki *"pederşahi memur yönetimi"* anlayışı ve uygulamasını hâkim kılmıştır. O nedenledir ki, Türk kamuoyunun siyasi partilere yönelik bir güvensizlik ve hoşnutsuzluk içinde olduğunu söylemek abartılı olmaz.

Siyasi partilerin üyeleriyle ilişkilerini zedeleyen 12 Eylül darbe hukukunu aşmanın en temel adımı, ilçe ve il başkanları ile yöneticilerinin üyelerce seçilmesi olacaktır. Bu adımla, 12 Eylül darbe hukukunun kararttığı parti içi demokrasinin işlerliği de sağlanacaktır.

Siyasi partilerin seçimli parti ve kamu görevleri için aday belirlemeleri, seçmen kitlesiyle politika yapım süreci arasındaki en temel bağlantı noktalarındandır.

Amerikalı siyaset bilimci **Elmer Eric Schattschneider**, aday belirlemenin ve seçmenin önemini şu sözlerle vurgulamıştır:

"Aday belirleme (ve seçme) süreci, partinin en hayati işi olmuştur. Aday belirleme (ve seçme) sürecinin niteliği partinin niteliğini tayin eder. Adayları kim seçiyorsa (ve belirliyorsa), partinin sahibi de odur. Dolayısıyla bu süreç, parti içi iktidar dağılımının gözlemlenebileceği en iyi noktalardan biridir."

Aynı şekilde, Avustralya asıllı İngiliz siyaset bilimci **James Jupp**'a göre adayların belirlenmesi (ve seçimi) partilerin yalnız en önemli işi değil, neredeyse tek işi olmuştur.

İlçe ve il başkanları ile yöneticilerinden başlayarak adayları üyeleri tarafından seçilen siyasi partiler katılımcılığı ve çoğulculuğu parti tabanına taşımış olacaktırlar. İlçe başkanları ile ilçe yönetimlerinin tek dereceli seçimle doğrudan parti üyeleri tarafından seçilmesi öngörülmüştür.

İlçe başkanı ve ilçe yönetim kurulunun, il yönetim kurulunca "işten el çektirmesi yetkisinin, bir seçim dönemi içinde yargı denetimine tabi olmaksızın yalnızca bir kez kullanılabileceği, bu yetkinin ikinci ve izleyen kullanımlarının yargısal denetime tabi olacağı kuralı getirilmektedir.

Parti içi demokrasinin varlığı, yokluğu ya da yetersizliği sorunu öncelikle "siyasal kültür ve yetişkinlikle" ilgili bir sorundur. Parti içi demokrasinin gerçekleşmesinde hukukun payı birinci derecede olmasa bile, mevcut güvencelere bazı küçük eklemelerin yapılması gereklidir

MADDE GEREKÇELERİ

Anayasa uyarınca; “siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları” olup (m.68/2) “vatandaşlar, siyasi parti kurma, partilere girme ve partilerde çalışma hakkına sahiptir” (m.68/1). “Siyasi partiler, önceden izin almadan kurulurlar” (m.68/3). “Partilerin faaliyetleri, parti içi düzenlemeleri ve çalışmaları demokrasi ilkelerine uygun olur. Bu ilkelerin uygulanması kanunla düzenlenir” (m.69/1).

Siyasi partiler Anayasa’da tanımlandıkları biçimde temsili demokrasinin işleyişinde merkezi bir role sahiptir. Ne var ki, Türkiye’de siyasi partiler bu işlevlerini yeterince yerine getirememektedirler. Bu bağlamda önerilen yasa teklifi ile parti ve üye yabancılaştırmasının önlenmesi, parti içi demokrasinin sağlanması amaçlarına öncelik verilmiştir.

MADDE 1- Bu madde ile SPK’nun 6’ncı maddesinin 2.fıkrası değiştirilmekte, siyasal partilerde çifte üyeliğin yasaklanmasında, her iki üyeliğin de kaybı yerine, yalnızca ilk üyeliğin kaybı ve son üyeliğin korunması düzeni getirilmektedir.

MADDE 2 - Bu madde ile SPK’nun 12’nci maddesine bir ek fıkra önerilmektedir. SPK. madde. 12’ye göre parti tüzüğünde “üyelik için başvuranlar arasında dil, ırk, cinsiyet, din, mezhep, aile, zümre, sınıf ve meslek farkı gözetilmez” hükmü bulunamaz.

Ancak yasada bu hükmün denetimi yoktur. Oysa “siyasi partiler üye olma istemlerini sebep göstermeksizin de reddedebilirler”. Bu takdir hakkı korunmakla birlikte en azından SPK 12’nci maddesinin 1’inci fıkrasında yer alan “ayrım yasağı” bakımından, ihraç kararlardakine benzer bir yargısal denetim sağlanması, maddenin iç tutarlılığı bakımından zorunlu görülmüştür.

MADDE 3- Bu madde ile SPK’nın 19’uncu maddesinin 2’nci fıkrasının ilk cümlesi değiştirilerek il başkanları ile il yönetimlerinin tek dereceli seçimle doğrudan parti üyeleri tarafından seçilmesi öngörülmüştür.

Aynı zamanda, SPK’nun 19.maddesinin 5.fıkrasının sonuna, il başkanı ile il yönetim kurulunun merkez karar ve yönetim kurulunca “işten el çektirmesi yetkisinin bir seçim dönemi içinde yargı denetimine tabi olmaksızın yalnızca bir kez kullanılabileceği, bu yetkinin ikinci ve izleyen kullanımlarının yargısal denetime tabi olacağı” kuralı getirilmektedir.

MADDE 4- Bu madde ile ilçe başkanları ile ilçe yönetimlerinin tek dereceli seçimle doğrudan parti üyeleri tarafından seçilmesi öngörülmüştür.

MADDE 5.- Bu maddeyle de ilçe başkanı ve ilçe yönetim kurulunun, il yönetim kurulunca “işten el çektirmesi yetkisinin, bir seçim dönemi içinde yargı denetimine tabi olmaksızın yalnızca bir kez kullanılabileceği, bu yetkinin ikinci ve izleyen kullanımlarının yargısal denetime tabi olacağı kuralı getirilmektedir.

Parti içi demokrasinin varlığı, yokluğu ya da yetersizliği sorunu öncelikle “siyasal kültür ve yetişkinlikle” ilgili bir sorundur. Parti içi demokrasinin gerçekleşmesinde hukukun yanı sıra birinci derecede olmasa bile, mevcut güvencelere bazı küçük eklemelerin yapılması gereklidir.

MADDE 6. - Yürürlük maddesidir.

MADDE 7. - Yürütme maddesidir.

SIYASİ PARTİLER KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- Siyasi Partiler Kanununun 6'ncı maddesinin 2'nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kimse, aynı zamanda birden fazla siyasi partinin üyesi olamaz, aksi halde son kayıt tarihinden önce yapılmış olan üyelik kayıtları geçersiz olur".

MADDE 2- Siyasi Partiler Kanununun 12'nci maddesinin sonuna aşağıdaki yazılı 4'üncü fıkra eklenmiştir.

"Şu kadar ki, üyelik isteminin bu maddenin 1.fıkrasının 2.cümlesinde öngörülen ayırım yasağına aykırı olarak reddi halinde, bu karara karşı otuz gün içinde Asliye Hukuk Mahkemesine itiraz olunabilir. Mahkeme, bu itirazı en geç üç ay içinde karara bağlar. Bu karar kesindir."

MADDE 3- Siyasi Partiler Kanununun 19'uncu maddesi 2'inci fıkrasının ilk cümlesi aşağıdaki, şekilde değiştirilmiştir.

"İl kongresi, o ilde kayıtlı üyelere oluşur."

Siyasi Partiler Kanununun 19'uncu maddesi 5'inci fıkrasının sonuna aşağıdaki yazılı cümleler eklenmiştir.

"Aynı dönem içinde ikinci defa işten el çektirilen il başkanı ve il yönetim kurulu, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde, kararın kanuna, parti tüzüğüne ve iç yönetmeliğe yetki, şekil, usul ve esas bakımından aykırı bulunduğu iddiası ile o ilin Asliye Hukuk Mahkemesine itiraz edebilir. Mahkeme, bu itirazları, en geç üç ay içinde basit muhakeme usulüne göre inceleyerek karara bağlar; bu karar kesindir. Mahkeme kararından önce yeni il kongresi toplanamaz."

MADDE 4- Siyasi Partiler Kanununun 20'nci maddesinin 2'nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, 3, 4, 5 ve 6'ncı fıkralar yürürlükten kaldırılmıştır..

"İlçe kongresi, ilçe ve çevresindeki köy ve mahallelerde kayıtlı üyelere oluşur."

MADDE 5- Siyasi Partiler Kanununun 20'nci maddesi 9'uncu fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve yerine aşağıda yazılı cümleler eklenmiştir.

"İşten el çekme kararının il yönetim kurulunca alınması halinde, bu karara karşı yedi gün içinde merkez karar ve yönetim kuruluna itiraz edilebilir. İtiraz on beş gün içinde sonuçlandırılır. İtirazın karara bağlanmasından önce ilçe kongresi toplanamaz. Aynı dönem içinde ikinci defa işten el çektirilen ilçe başkanı ve ilçe yönetim kurulu, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde, kararın kanuna, parti tüzüğüne ve iç yönetmeliğe yetki, şekil, usul ve esas bakımından aykırı bulunduğu iddiası ile o ilçenin Asliye Hukuk Mahkemesine itiraz edebilir. Mahkeme, bu itirazları, en geç üç ay içinde basit muhakeme usulüne göre inceleyerek karara bağlar; bu karar kesindir. Mahkeme kararından önce yeni ilçe kongresi toplanamaz"

MADDE 6- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

